

"מכון התקנים הוא משאבה של כסף שגורמת רק נזק"

למכון התקנים, מונופול התקינה הישראלי, הכנסות של 400 מיליון שקל בשנה וכ-1,000 עובדים • היבואנים טוענים כי תפקודו הלקוי פוגע ביכולתם להציע מחירים אטרקטיביים • האם הרפורמה שמקדם שר הכלכלה תשפר את מצבם - ותוזיל את המוצרים המיובאים?

מכון התקנים נלחם על המונופול שלו

« ועדת טרכטנברג, שהוקמה בין השאר כדי להתמודד עם בעיית יוקר המחיר, הזמריצה להקל את הליכי היבוא לישראל באמצעות אימוץ תקינה בינלאומית. מערך בדיקות התקינה ממשיך להיות חסם הפוגע ברווחת העוסקים והצרכנים במשק, בעיקר בתוצאה מעיקוב שיווק של סחורות עד לקבלת האישור, כתבה הוועדה.

מנכ"ל מכון התקנים, דני גולדשטיין צילום: טס שפלי

אימוץ ההמלצה היה מביא לשבירת המונופול של מכון התקנים על הבריירות של מוצרים מיובאים - אבל היא לא אומצה עדיין, גם עקב לחצים שהפעילו מכון התקנים ועובדי דיו. כימים אלה מנסה הממשלה לקדם בכל זאת רפורמה בנוהל קבלת אישור השיווק של מוצרים, כך שיתאפשר להסתמך על תקינה בינלאומית מקובלת כמספקת לשיווק מוצר מיובא בישראל.

"מכון התקנים מיטיב עם החוקים ומתע"ל בחלשים", אמר יבואן מענף הסלולר, שהמוצרים שהוא מייבא מחויבים בבדיקות מכון התקנים. לדבריו, "מכון התקנים הוא משאבה של כסף". הוא יבואנים אחרים מתלוננים על סחבת בבדיקות ועל עלויותיהן הגבוהות. ממכון התקנים נמסר: "המכון הוא תאגיד סטטוטורי ומלכ"ר. הכנסותיו נועדו לקידום המטרות שלשמן הוקם".

אמיתי זיו ואורה קורן הסיפור המלא בעמ' 2

אמיתי זיו ואורה קורן

« מערך בדיקות התקינה ממשיך להיות חסם הפוגע ברווחת העוסקים והצרכנים במשק, בעיקר בתוצאה מעיקוב שיווק של סחורות עד לקבלת האישור, בהתאם לתוצאות בדיקות המעבדה של מכון התקנים. דרישות הבדיקה היחודיות לישראל חלות לעתים גם על מוצרים המיוצרים ומיוצאים במדינות שבהן קיימת תקינה מקבילה, מחמירה לא פחות - כך כתבה על מכון התקנים ועדת טרכטנברג, שהוקמה, בין היתר, כדי להתמודד עם יוקר המחיר בישראל, והמליצה להקל על הליכי היבוא על ידי אימוץ תקינה בינלאומית.

מכון התקנים הישראלי (מת"י) הוקם ב-1949 על ידי "אגודת האינג'נירים והארכיטקטים בישראל". ב-1953 קיבל המכון מעמד סטטוטורי מכוח "חוק התקנים". המכון אמוץ על בדיקות איכות של מוצרים וקביעת תקנים למוצרים כמו צעצועים, אלקטרוניקה, כימיה, מזון, טקסטיל ובנייה.

מקור התקציב של המכון הוא היבואנים, שנדרשים לשלם על בדיקות המוצרים, אך בסופו של דבר, את העלות - המגולמת במחיר המוצר הסופי - משלם הצרכן. המכון נהנה גם מהכנסה מהנפקת תווי תקן וקיום כנסים מקצועיים. סך הכל למכון התקנים הכנסות שנתיות של כ-400 מיליון שקל. הוא מעסיק כ-1,000 איש, מתוכם כ-200 בדרג השכר הגבוה ביותר בשירות הציבורי. המכון הוא תאגיד ממלכתי, אך אינו מפרסם דוחות כספיים, כך שהציבור יודע מעט על פעילותו. בימים אלה, בהמשך להמלצת

ועדת טרכטנברג, הממשלה מנסה לקדם רפורמה בנוהל קבלת אישור השיווק של מוצר בישראל. בפשטות, הרפורמה מבקשת להחליש את מכון התקנים ולהסתמך על תקינה בינלאומית מקובלת כמספקת לשיווק מוצר בישראל. על פי הרפורמה, תספיק הצהרת יבואן או יצרן על עמידה בתקנים כדי לשווק אותם בישראל - למעט מוצרים מסוכנים. הרפורמה ממליצה לפעול בהקשר להמשך צמצום חסמי היבוא שמקורם רם בתקינה ובבדיקות תקן, נכתב ברו"ח ועדת טרכטנברג, שביקשה

מנכ"ל מכון התקנים, דני גולדשטיין צילום: טס שפלי

שר הכלכלה, יפתלי בנט צילום: מוטי מלירוז

משאבה של כסף שגורמת רק נזק, מונופול אכזר. בסוף הכל הולך למשכורות, והם יושבים בגדל"ן הכי טוב בתל אביב. מה רע במכון התקנים הגרמני? בדיקה שלהם לא מספיק טובה?"

יבואן פרטי אחר מספר על המכשירים שעוברים בבדיקה: "זו קופסה שהיא סגורה, של מפעיל, עם אחריות בין-לאומית, עם אבא ואמא, עם מטען שמתאים לכל העולם. מה יש למכון התקנים לבדוק?" יניב כהן, בעל מעבדות iLab, אמר כי "ראיתי מטענים שנבדקו במכון ובכל זאת שרפו מכשירים. אנו נתקלים כאן כל הזמן במטענים ששרפו סוללות, שקעי טעינה או את כל המכשיר - וזה אחרי הבדיקה של מכון התקנים. אני לא יודע מה הם בודקים, אבל להערכתם הם בודקים שהמטען עצמו לא נשרף - אבל לא בודקים את הורם שהוא מעביר".

יבואן גדול ומוכר בתחום הטלפונים והמחשבים אומר כי "זה מוסד איום ונורא. הסכומים שהם מבקשים דמיוניים - לאשר מטען בודד זה אלפי שקלים. אנתנו מוציאים כל שנה יותר מ-150 אלף שקל על המכון, כסף גדול, שאני לא יכול לספוג - אז העלות מגיעה בסוף לצרכן. הנר ללא תחרות".

"התוצאה היא שיבואנים פשוט מביאים מכשיר בלי מטען - ואז אתה פטור מבדיקות", אומר היבואן. "עשרות אלפי מטענים סינים נמכרים בשוק, מטענים ישנים של מודם, מטענים הרבה פחות בטוחים - רק כדי לעקוף את הבדיקות של מכון התקנים. בכלל, מי זה מכון התקנים שיש לבדוק מטען של נוקיה, אפל או סמסונג, עם כל הכבוד? במקביל, מוכרים לאנשים מטענים מזויפים, השוק מוצף בכאלה - ואז יוצא שכ"רנו כהפסדנו", הוסיף היבואן. לדבריו, "מכון התקנים הוא

שא השני זה לוחות הזמנים. לפעמים אני מאחר עם מוצר לשוק רק בגלל מת". לוקח להם חודש לאשר מטען. זה גוף שצריך לייצר אותו. אם שיש תקינה בינלאומית מאושרת - צריך להעביר את המוצר. מכון התקנים צריך להיות גוף מפקח, אני צריך לספק לו ניירת שמוכיחה תקינה, והוא צריך להעביר את המוצר לבידיקה רק אם אין תקינה".

60 אלף שקל לאישור מזגן

בתחום הצעצועים, יש משחקים שעלות הבדיקות של מכון התקנים מייקרת אותם לצרכן בשיעור של עד 20% - כך טוען מאיר קלוגהפט, בע"ל חברת שחק נא ויר"ר ענף הצעצועים עים באיגוד לשכות המסחר. לדבריו, נהלים חדשים שגיבש מכון התקנים בשלוש השנים האחרונות בעקבות ביקורת של מבקר המדינה גרמו לעלייה של עד פי שלושה בתעריפי הבדיקות למוצרים מיובאים. "זה מכביד מאוד על יבואנים, ובמיוחד על בינוניים וקטנים", אמר קלוגהפט. "לגדולים היקפי יבוא אחרים, ולכן זה פחות משפיע עליהם. עסק קטן רגיש יותר לזעזועים".

למעט, מכולת סחורה מחויבת בבדיקות שעלותן יכולה להגיע ל-10%-20% מעלות הסחורה לייבואן. חלק מהעלות סופג היבואן ומצמצם רווחיות - וחלק מגולגל לצרכן. לא בכדי עסקים קטנים רבים נסגרו, הוסיף. "המכון מכיר בבעיות ועושה מאמץ להתאים עצמו למציאת רמת הבדיקות שהוא דורש מבחינת כוח אדם. עדיין יש עיכובים גדולים בשחרור המוצרים למכירה", אמר. לדבריו, כדי להוציא מוצר מיובא לשוק נדרשים שני אישורים: אישור

צילומים: טלי שני ובלומברג

38012796-6
24/07/2013
the marketer - הארץ
35010
26.67x19.69
2/2
3
תמו

**מאיר קלוגהפט, בעלי חברת שחק נא: "מכולה מחויבת
בבדיקות שעלותן מגיעה ל-10%-20% מעלות הסחורה ליבואן.
חלק מהעלות סופג היבואן ומצמצם רווחיות - וחלק מגולל
לצרכן. לא בכדי עסקים קטנים רבים נסגרו"**

תקינים מיזושיניים וניגודי עניינים
של מקרר. אם אני יודע שהרגום
אושר על ידי היצרן במעבדה מוכיח
רת בור"ל, אני יכול להביא ולשווק
אותו מיד".
לדוגמה ציינו כי בדיקות אב
טיפוס של מוצר על ידי מכון הת-
קנים עולה עשרות אלפי שקלים.
ולאחר מכן אישור כל משלוח
יבוא עולה אלפי שקלים לדוג
מה: בדיקה אב טיפוס למוצג עולה
60 אלף שקל, וראישור ניתן בתוך
כחודש. בדיקה של מקררים עולה
22 אלף שקל, וזמן הבדיקה הוא
ארבעה-חמשה חודשים, אך יש
בהכנסות. 15 מיליון שקל מהתקציב
מגיע מקומות התינה".
בדו"ח מוסבר כי "התקנים של
המכון נקבעים ומתעדכנים בסביבה
טכנולוגית דינמית המהיבת את
ערכותם השוטף. נמצא כי מתוך כ-
9,000 תקנים בתוקף, 821 לא אושר
רו מחדש יותר מהמש שנים, כנדרש.
יותר מ-200 תקנים מהם לא אושרו
מאז שנת ה-80 וה-90".
אנשי המכון בדקו את כלל הכי-
2010-2007 בדיקות שעדי המכון כ-
7010

שלימו לו מראש כספים".
הביקורת בדו"ח את מהירפיה כפי
רק שבו מוכיח המכון כי התנהלות
מכון התקנים הרוקה ממנהל תקין,
וכי המכון לא פועל לפי תקנות
חובת המכירות: "מאז 1993 לא קיים
המכון ולכן על חובת ייצוג משפטי
כנדרש בתקנות". הדו"ח מנסה את
העובדה שבועד הפועל של הארגון
מכון נציג אחד בלבד של המשלה.
בסוף הדו"ח יש פרק העוסק בניגוד
די עניינים ופרק על "החזר הצאות
בגין נסיעה לח"ל של ראש המכון"
- שטס לבנס בבדו"ח של 25 אלף שקל
(דוד אר"ח) במקום של 13 אלף שקל.
מאז התחלה ראש המכון.
למכון התקנים כמה ידדים שר-
כים בוועד הכלכלה המגנים על
שימור המצב הקיים. נציג העובדים
והסוחרות מתנגדים להכנסת חוז-
רות במונחים של התקנות ותייג
עשויה לחובל להתיימות ואיבוד
משרות. גם התאחדות התעשייתיים
מתנגדת להפרעה, שעלולה לחולל
את מוצרי היבוא - ולהחריף את הח-
חרות עם התוצרת המקומית. בין 28
חברי הוועד הפועל של המכון (הגוף
שאמור להתוות את המדיניות שלו),
ניתן למצוא נציג של התאחדות החי-
עשייתיים, נציג הסתדרות העובדים
כללי ונציג איגוד לשכות המסחר.
כמה חברי אופוזיציה מתנג-
דים לרפורמה שמביילה הממשלה
במת"ח"כ מיכל בין (העבודה),
למשל, אמרה כי "הנושא האפור
הזה לכאורה, הוא בעל השפעות
הרות גורל על חיי אדם. כמה שק
ליים שווה סיכון חייו של ילד שה-
ציעו שלו לא נבדק? כמה שווה
תגור על בטיחות ששרף בית של
משפחה? בזכות מאמץ משרות
הצלחנו לעצור את המחטף המי-
סוכן הזה, לפצל את הסעיף מחוק
ההסדרים ולאפשר דיין רציני
וראו בנושא בה מחות".
פרק שלם בדו"ח מבקר המ-
דינה עסק בנושא העצמיעים, ומצא
כשלים המורים דווקא בו. נמצא כי
וגרמו לשינוי".

